

ÂŞIK SEFİL SELİMÎ VE SON ŞİİRLERİ

Minstrel Poet Sefil Selimi and His Last Poems

Les derniers poèmes d'Âşik Sefil Selimî

Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA*

ÖZET

Şarkışlahı Âşik Sefil Selimî, âşıklık geleneğinin usta temsilcilerinden biriydi. Şiir gücü, hitabeti, ezgili parçaları, irticali ve karşılaşmalarıyla dikkati üzerinde toplamıştı. Vefatından 8-10 gün önce yazdığı ve burada kaydettiğimiz şiirler onun son şiirleriydi.

Anahtar Kelimeler

Sefil Selimî, âşıklık geleneği, son şiirler.

ABSTRACT

The minstrel-poet Sefil Selimi of Şarkışla was one of the master representatives of the minstrel-poet tradition in Turkey. He distinguished himself through his poetic creations, manner of speech, the melody and rhythm used in his songs, his talent for improvisation, and the mastery he displayed in poetic competitions. The poems provided below are his last poems, written eight to ten days before he died.

Key Words

Sefil Selimi, Minstrel Tradition, Last Poems, Turkish Folklore.

26 Ağustos 1932'de Şarkışla'da doğan ve XX. yüzyılın güçlü âşıklarından olan Sefil Selimî, 30.12.2003 günü Hakk'a yürüdü.

Sivas'ta, Karşıyaka mahallesindeki evinin bahçesinde bulunan kalorifer kazanında yangın çıkınca telaşlanmış, heyecanlanmış ve kriz geçirmiş. Ölümü üzerine derhal yakınları beni aradı ve hastaneye kaldırıldığımı söylediler. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi hastanesine gittiğimde otopsi yapılıyordu. Cesedi öğle üzeri hastaneden alıp evinin karşısındaki camie getirdik. 20-25 kişilik bir cemaatle namazını kıldık ve derhal Şarkışla'ya hareket ettik. İkinci namazından sonra kalabalık bir cemaatle tekrar bir cenaze namazı daha kıldık ve saat 15.00 sularında Şarkışla Mezarlığı'na eşinin yanına defnettik.

Bahtiyarız ki, Sefil Selimî, sağlığında pek çok âşığın yaşayamadığı mutluluğu yaşamış nadir âşıklarımızdan birisidir. Çocukluğu ve gençliği hariç pek sı-

kıntı çekmemiştir. Yurt içinde ve yurt dışında epey yer dolaşmış, halktan saygı ve rağbet görmüştür. Asıl önemlisi, hakkında çok sayıda çalışma yapılmış olmasıdır. Halbuki, nice âşik kendisiyle ilgili yapılacak çalışmaları hayâl etmiş, nicesi bunu göremeden vefat etmiştir.

Selimî hakkında bugüne kadar beş kitap yayımlanmış, iki mezuniyet tezi hazırlanmıştır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Abdullah Satoğlu, **Âşik Sefil Selimî, Yar Badesi**, Kayseri, 1963.
2. İbrahim Aslanoğlu, **Âşik Sefil Selimî, Yalınkat**, Sivas, 1978.
3. Murat Özdemir, **Âşik Sefil Selimî'nin Şiirleri Üzerinde Bir İnceleme**, Erzurum, 1982 (Basılmamış Lisans Tezi).
4. Âşik Sefil Selimî, **Kul Yanmasın**, Ankara, 1989.
5. İhsan Kılıç, **Âşik Sefil Selimî'nin Hayatı-Sanatı-Şiirlerinden**

* Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Seçmeler, Erzurum, 1993 (Basılmamış Lisans Tezi).

6. Doğan Kaya, **Âşık Sefil Selimî-Çobanın Can Pınarı**, Sivas , 1996.

7. Ahmet Özdemir, **Âşık Sefil Selimî İrfan Okulu**, İstanbul, 2003.

Sefil Selimî, hitabeti güçlü biriydi. Katıldığı programlarda şiir okumasıyla dikkatleri üzerinde toplardı.

Hemen her konuda şiir vardı. Şiirlerinin sayısı 2000'den fazla idi. Asıl gücünü tasavvufi şiirlerde göstermişti.

İrticali kuvvetli bir âşıktı. Ben onun yüzlerce karşılaşmasını izledim ve hiç birinde altta kalmadığına şahit oldum. Sivas yöresi âşıklarında, lebdeğmez şiir söyleyen, karşılaşma yapan yegân âşıktı.

Diğer taraftan Sefil Selimî'nin 24 türküsü Uğur Kaya tarafından notaya alınmıştır ve bunlardan çoğu TRT Repertuarında olan parçalardır.

Sefil Selimî, her sene üniversitede geleneksel hale getirdiğim tatbiki âşık edebiyatı dersinin değişmez simasıydı. Bazen tek, çoğu zaman da iki-üç âşıkla katıldığı ve iki saatten fazla süren bu programlar, bizim ve öğrencilerimiz için artık tarih oldu. Son programı da Osman Feymanî ve Sefil Selimî ile gerçekleştirmiştik.

.....

Sefil Selimî ile ölmeden beş gün önce görüşmüştük. Bana bir gün önce telefonla coşku ve sevinçle Mihrali Bey destanını yazdığını söyledi. Beşir Sönmez tarafından yazılan ve yakında yayımlanması düşünülen Mihrali Bey adlı kitaba konulmak üzere bir destan yazmayı düşünmüş. Bunun için de benim daha önce neşrettiğim (*Bir Destan Kahramanı : Mihrali Bey*, Halk Kültürü 1984 / 4, İstanbul, 1985, s. 81-96.) yazımı okumuş ve duygularını düşüncelerini 78 dörtlük halinde destan olarak vücuda getirmiş. Ayrıca Sivas'taki çermikleri (kaplıcaları)

konu edinen bir şiir yazmış. Bir gün sonrası için sözleştik ve 25 aralıkta buluştuk. Her zaman olduğu gibi şiirden, gelenekten söz ettik. Meğer bu son görüşmemizmiş. Aşağıda kaydettiğim iki şiir, Sefil Selimî'nin son şiirleridir. Nur içinde yatsın.

MİHRALİ BEY DESTANI

Tiflis Darvas köyü Türk boylarından
Yerli Mihrali Bey kahraman bir can
Karapapak adlı halk soylarından
Ferli Mihrali Bey kahraman bir can

Babası Memili şeş çocuk verdi
Dört erkek iki kız sergisi serdi
İyileri sevdi kötüyü yerd
Sırlı Mihrali Bey kahraman bir can

Hanenin reisi rahmetli oldu
Rus Çarı maşatlık kabrine aldı
On yedi yaşında yetimce kaldı
Arlı Mihrali Bey kahraman bir can

Rüyasına giren hiddetli ata
Kıblesiz bir yerde de nasıl yata
İslâm âleminde bu şey tam nata
Varlı Mihrali Bey kahraman bir can

Sıçradı yataktan kalktı fırladı
Kılıç süngü taktı kabre zorladı
Çıkardı naşı epey terledi
Terli Mihrali Bey kahraman bir can

Sanırdan canını dişine taktı
omzunda ceset etrafa baktı
Gelen bekçileri üst üste yıktı
Zorlu Mihrali Bey kahraman bir can

İki Rus bekçisi tekme yedi
Bizim babayığit geberin dedi
Cenazeye ait borcu ödedi
Kârlı Mihrali Bey kahraman bir can

Olaylar gelişti velvele arttı
Aslan Karapapak kefeni yırttı
İslâm mezarına defnetti örttü
Hırlı Mihrali Bey kahraman bir can

Artık bundan sonra kaçması gerek
Keçeli köyünde verdi ilk durak
Ahmet Ağa duydu eyledi merak
Şerli Mihrali Bey kahraman bir can

Hanedan ağamız misafir etti
Gördüğü bahar kız hoşuna gitti
Bu karalı haber valiye yetti
Harlı Mihrali Bey kahraman bir can

Atı mahmuzladı parlar kılıcı
İki eri ezdi canlar alıcı
Usta binicimiz çare bulucu
Hürlü Mihrali Bey kahraman bir can

Gece yarısıydı İran'a geçti
Rusların valisi savaşı açtı
İkinc'Aleksandr acili seçti
Türlü Mihrali Bey kahraman bir can

İzi kayıp eden bu asil genci
Belâ diyenleri tutuyor sancı
Onu ihbar etti muhbir bir kinci
Erli Mihrali Bey kahraman bir can

İran zaptiyesi kuşatıp hanı
Bu yiğit insanın sıkılır canı
Bir ata sıçradı görsek o anı
Birli Mihrali Bey kahraman bir can

Yiğidimiz tekrar Rusya'ya geçer
Abisine uğrar o da dert açar
Kelenin oğlu'na tez haber uçar
Zerli Mihrali Bey kahraman bir can

Dalaverli Mansur, Tavşan Kuloğlu
Hepsi birbirine şimdilik bağlı
Devlet erkânının rüşveti yağlı
Çorlu Mihrali Bey kahraman bir can

Birkaç rivayete beraber baksak
Doğruları bulup yanlış yazsak
Mansur, Hüseyin'i kodese taksak
Derli Mihrali Bey kahraman bir can

Teferruat pek çok kitaptan oku
İyi seçmek lâzım kararı akı
Diğerler eşkiya hem de fi'l-vaki
Nurlu Mihrali Bey kahraman bir can

Eşkiya pervasız kan ağlar yöre
Gâvurun askeri veriyor fire
Moskof ordusuna kâfire göre
Kırlı Mihrali Bey kahraman bir can

Birkaç serserinin korkunç tuzağı
Katil canilerin iğrenç kin ağı
Bizlerin yüz akı Osmanlı bağı
Perli Mihrali Bey kahraman bir can

Kelenin oğlu'nu Rus şehit eder
Dost yalnız kalır Çıldır'a gider
Çar bir name yazar şek gaye güder
Şarlı Mihrali Bey kahraman bir can

Sultan Abdülaziz Erzurum'e der
Sadarete Mahmut nedim Paşa var
Yakalayın denir fakat gayet zor
Zarlı Mihrali Bey kahraman bir can

Sıkışan Mihrali iki er vurur
Her yerde aranır Rusya'ya yürür
Mansur, Garip Ağa haberi verir
Pürlü Mihrali Bey kahraman bir can

Gözü pek yiğidin düşmanı fazla
Kaçıp dağa çıkar sevdiği kızla
Bu destanı oku yürekten sızla
Yârlı Mihrali Bey kahraman bir can

Rakipleri onu hayli kuvalar
Artık dar geliyor dağlar ovalar
Bahar, yara aldı elin ovalar
Carlı Mihrali Bey kahraman bir can

...
Yeni evlilerin ağır yarası
Gelinin damadın bu mu töresi
Osmanlı'ya kaçmak ilginç çaresi
Ünlü Mihrali Bey kahraman bir can

Geçer geçmesine hemen tutulur
Yaralıdır Kars'ta hapse atılır
Zincirlerle bağlı zabıt tutulur
Şanlı Mihrali Bey kahraman bir can

Ceza evinde bir Âşık Ahmet var
Kimliğini sorar durumu anlar
Bizim koç yiğitten akıyor kanlar
Kanlı Mihrali Bey kahraman bir can

Tünel kaz emriyle tünel kazılır
Fakat hakkında da idam yazılır
Evrak temyizdedir herkes üzülür
Denli Mihrali Bey kahraman bir can

Ahmet'le beraber tünele girer
Son taşı kaldırıp ederken firar
Nöbetçi süngüsü kalçayı yarar
Canlı Mihrali Bey kahraman bir can

Döküman önümde kaynak önümde
Vesikalar uçar dört bir yönümde
Benzer bir yiğit yok şu son günümde
Dinli Mihrali Bey kahraman bir can

Âşık Ahmet korkar zindana döner
Bizim gözü pek de askeri yener
Zindan karşısında tavlaya iner
Yönlü Mihrali Bey kahraman bir can

Başından dizinden ve topuğundan
Yaraları derin ilacı undan
Eli yüzü gözüküyor al kandan
Zanlı Mihrali Bey kahraman bir can

Tavlada at dolu birini seçti
Hedefi Maraşlı oraya geçti
Çaldı bir kapıyı ihtiyar açtı
Menli Mihrali Bey kahraman bir can

Musa'nın babası yiğidi tanıır
Sular ısıtılır yaralar yunur
Tedavi edilir merhemler konur
Yanlı Mihrali Bey kahraman bir can

Oğlunu öldüren evinde konuk
Fakat mert bir insan ve lâkin sanık
Altı evladı var yüreği yanık
Bunlu Mihrali Bey kahraman bir can

Doksan üç Harbi'nin başına geldi
Ahmet Muhtar Paşa duydu şad oldu
H. Hami Paşa'ya bir teklif saldı
Şenli Mihrali Bey kahraman bir can

Mihrali kuvvetle Çıldır'a gelir
Hemen de rütbesi binbaşı olur
Kardeşi Ali Bey mülâzım kalır
Binli Mihrali Bey kahraman bir can

Hararetili harbin temmuz ayında
Savaş pek kızışır leş dağ boyunda
Atı vurulmuştur eli yayında
Fenli Mihrali Bey kahraman bir can

Yürekli insanın aslı nesli Türk
Ne mevki hırsı var ne de ister kürk
Çemberleri yarar o geliyor kork
Günlü Mihrali Bey kahraman bir can

On dört bakkaliye konvoyu alır
Kars'taki kaleye gururlar gelir
Aç susuz askerler bayramı bulur
Yenli Mihrali Bey kahraman bir can

Bu haberi duyan A. Muhtar paşa
Tebrik taltif eder der ki çok yaşa
Bin koyun getirir et katır aşâ
Fonlu Mihrali Bey kahraman bir can

Elli kadana at davar sürüsü
Kışın işe yarar tüyü derisi
Kaçtı Urusların domuz sürüsü
Kinli Mihrali Bey kahraman bir can

Muhasara kalkar Kars'ımız hürdür
Ama Göle'de de çift alay vardır
Bozguna uğratar her taraf kordur
Korlu Mihrali Bey kahraman bir can

Pusuda bizim er belki de seksen
On misli Urus'u dağıtırsın sen
Planı ustaca hayret ettim ben
Torlu Mihrali Bey kahraman bir can

Gümrü-Tiflis yolu Köprü Parmaksız
Askerler tel keser sen içeri sız
Müfrezeyi ezer ona gelir vız
Hızlı Mihrali Bey kahraman bir can

İkinc'Abdülhamit ilk mecidiye
Nişanı vermiştir hakkıdır diye
Başından yağıyor maddi hediye
Kınlı Mihrali Bey kahraman bir can

Paşa izin verir köyüne gider
Hepsi Osmanlı'ya derhal göç eder
Bizim kabilede kalmadı keder
Hanlı Mihrali Bey kahraman bir can

Bin sekiz yüz yetmiş yediyece gel
On iki aralık kânuni evvel
A. Muhtar Paşa'mız İstanbul'da ol
Gönlü Mihrali Bey kahraman bir can

Erzurum Aziziye müdafası
Üç dört yüz süvari bizim ki ası
Bu cenkte Mihrali yaralı sesi
Darlı Mihrali Bey kahraman bir can

Paşa İstanbul'da o yiğit nerde
Emir padişah'tan yeni bir perde
Toplanıp konak kur sen ana yurda
Canım Karapapak yerin Sivas'tır

...
Mevsim ağır kıştır hazır kızaklar
Kafileyeye yakın olur uzaklar
Bu gidişe çok üzüdür kazaklar
Artık son durağın şirin Sivas'tır

Acıyurt büyük köy Papaklı köyü
Çok iyi karşılar bu asil beyi
Orada yerleşti yaşıyor soyu
Ulaş bucağıdır varın Sivas'tır

Mihrali Sivas'ta kırk Hamidiye
Süvari alayı kurar hediye
Düşman döner süt devirmiş kediyeye
Babacan Papaklı yerin Sivas'tır

Göçten on iki yıl sonra Bağdat'ta
Kurt İsmail paşa şimdi bu hatta
Mehmet Fazıl Paşa Validir katta
Sevin Mihrali Bey barın Sivas'tır

Arap isyanı var eşkıya azgın
Sultan Abdülhamit bu sene kızgın
Yiğit mihrali'nin çağrısı düzgün
Savun Mihrali Bey zorun Sivas'tır

Yiğidin ünvanı ayyuka çıkar
Ayaklanan taraf canından bıkar
Ne kimseler ölür ne de kan kokar
Beyin Mihrale Bey arın Sivas'tır

Eşkuya af diler kabul edilir
Armağan pek çoktur alıp gidilir
Bu savaşta barış gaye güdülür
Öğün Mihrali Bey yaren Sivas'tır

Beylerle ağalar oturak kurar
Mekan Kangal'dadır kaymakam girer
İtibarı bekler resmiyet arar
Sakin ol Mihrali ferin Sivas'tır

Kalaycı çırağı bana kalk deme
Kaymakamı döver şikâyet kime
Abdülhamit duyar laf gider güme
Vali Bey kin tutar darın Sivas'tır

Ata yadigârı at yarışları
Pehlivan güreşi cirit işleri
İmece usulü ekin başları
Yolunur toplanır seren Sivas'tır

Buna benzer birgün at yarışları var
Vali Reşit Paşa yüreciği dar
Çopur Ali göğe bir kurşun sıkır
Atı Karakütük yoran Sivas'tır

Kin tutan Vali bey dudağın dişler
Bu sırada Yemen isyanı başlar
Sıcaklar yakıcı insanı haşlar
Mihrali'ye ilk baş vuran Sivas'tır

İş gelir dayanır güçlü yiğide
Reşit Paşa kini sığmaz kâğıda
Mihrali Bey kulak asmaz öğüde
Gitme diye göğüs geren Sivas'tır

Şeref ağır basar çıkarlar yola
Adana'ya rastlar kısacık mola
Toplum kalabalık girer kol kola
Dön sen Karapapak yören Sivas'tır

Gel zaman git zaman Yemen'e varır
Sıcaklar kavurur eşkiya vurur
Mihrali Bey hasta evvah can verir
Naaşı arayıp soran Sivas'tır

Bin dokuz yüz altı bu acı olay
Pek çok atlı telef vay aslanlar vay
Kaybımız büyük oy demeli oy
Gitti Karapapak vıran Sivas'tır

Yüzbaşı Ahmet'le yetim İsmail
Mahmut Çavuş Gökçe Çavuş'a dahil
Hüseyin gemide yok mu müdahil
Öldürüldü kaldı soran Sivas'tır

Bu rivayet böyle devam etmeli
Ravilerle çağdan çağa gitmeli
Dövüş kavga savaş hemen bitmeli
Cephelerde kayıp veren Sivas'tır

Ölenle öldüren hepsi de mezar
Şimdi torunları derleyip yazar
Hadise apaçık arar bir Pazar
Devran Mihrali Bey hayran Sivas'tır

Olağanüstüdür bizce her yamı
Bu öykü yaşıyor zamanı anı
Dünyaya yayılsın şöhreti şanı
Mihman Mihrali Bey meydan Sivas'tır

Ordu unvan vermiş rütbe binbaşı
Kuşaktan kuşağa aktarıp taşı
Gel Acıyurt'ta yak sen bu ateşi
Tarih yaprağına giren Sivas'tır

Yüksektir yücedir dağlardan büyük
Ahabım kalk artık uyuma ayık
Bu şöhret sahibi Türklere lâyük
Sayesinde göğüs geren Sivas'tır

İnan ki yazılan gayet az oldu
Yüreğim titredi gözlerim doldu
Toplum arasında yerini buldu
Öyle bir kurbana sultan Sivas'tır

Geçmişini öğren geleceğe bak
Gök gibi gürülde şimşek gibi çak
Sonra dememeli ah evlâdım ah
Kim olursa olsun derman Sivas'tır

Menkıbe gerçektir şek şüphesi yok
Bana inanmayın canlı şahit çok
Acıyurt'a gidip dinle olun şok
Hakkında yazılı ferman Sivas'tır

Sefil Selimî'niz destanı yazdı
Mihrali kabrini göğsüne yazdı
Karapapakların yarası azdı
Destan Mihrali Bey seyran Sivas'tır

20.12.2003

ÇERMİKLER

Hemşerim eğer ki sorarsan benden
Sağlık bağıslıyor bize çermikler
Tek şey istiyorum arkadaş senden
İyilik dağıtıyor size çermikler

Kangal'da Bahklı sayılır şifa
Tam piknik yeridir süresin sefa
Yıkanır dinlenir çekmezsin cefa
Derman öğütlüyor vize çermikler

Soğuk su ılık su kükürtlü sıcak
Hastayım diyene açıyor kucak
Şarkışla Ortaköy nahiye bucak
İlaçlar sürüyor göze çermikler

Otuz kilometre hemen şurada
Sıcak suya giren erer murada
Şayet hasta ise kalma arada
Afiyet veriyor öze çermikler

Kaplıca deyip de savuşup geçme
İlletin var ise başka su içme
Birer ay çadır kur paradan kaçma
Bet beniz yarıyor yüze çermikler

Türkiye'yi dolaş gel Sivas'ı gör
Kimseye aldanma düşün karar ver
Sefil Selimî'niz elbet doğru der
İnsanı çıkarır düze çermikler

22.12.2003